

MEMÒRIA VIVA DE GUILLEM VILADOT Isidor Cònsul

Versàtil i torrencial, heterodox i iconoclasta, amb una passada de dandisme i tots els guanys d'un vitalisme lúcid i sorneguer, Guillem Viladot (1922-1999) ha estat un dels escriptors més singulars i polivalents de les lletres catalanes actuals. I al mateix temps, un dels més desconeguts: un desconeixement afavorit pel seu absentisme dels cenacles literaris, per la tossuderia a encauar-se a treballar una obra que volia original i ambiciosa i, sobretot, per la consigna de ser fidel només a ell mateix. S'ha mogut sempre amb llibertat, ha transitar i fet provatures amunt i avall dels diferents gèneres, i ha passejat el seu enginy per totes les formes que ha volgut. Per aquesta conjunció de factors, i segons la felicit expressió de Jaume Pont, l'entranyable apotecari d'Agramunt s'havia convertit en un franc tirador impenitent i en un funambulista militant damunt la corda fluixa de la cultura catalana.

La seva literatura és un riu amb doble comportament: a vegades té la sinuosa majestat dels meandres lents, i en altres actua amb la força estripada d'una rambla de primavera. En poesia, aquest riu ha viatjat de la retòrica convencional fins al mot nu, de la poesia visual als poemes objecte i de la paraula plena a les formes escultòriques. En els àmbits de la narrativa, el riu Viladot partí de les coordenades d'un paisatge mític: la tetralogia *Memòria de Riella* (1959-1974), on hi ha l'esforç per a recuperar el paradís de la infantesa i entaular, alhora, una lluita que l'alliberi dels fantasmes que l'habitaren. Des d'aquesta perspectiva, Riella és la geografia mítica del clos d'Agramunt, el recer a voltes dolç i altres mesquí, i el marc iniciàtic del temps de l'adolescència. La trajectòria del narrador continuà a *Aril avall* (1966), recapitulació i síntesi del món anterior, abans d'instaurar-se en l'embassament de plenitud que fou *La cendra* (1972), una de les seves aportacions més importants. *La cendra* és la novel·la de la Guerra Civil i l'escriptor hi narra la història d'una adolescent que explica allò que passa al seu entorn, entre 1936 i 1939. El subjectivisme narratiu de la noia permet que la història s'expliqui a mitja veu, i en un to d'ingenuïtat i de senzillesa que remarca el contorn dramàtic del conjunt. *La cendra*, però, a més de ser una novel·la sobre la Guerra Civil, és també una peça d'aprofundiment psicològic que encetà el cicle de recerca psicoanalítica en l'obra de Guillem Viladot: *Tingues memòria de mi* (1976), *Ricard* (1977), *L'amo* (1982), *Discurs horitzontal (Anàlisi de la sexualitat d'una dona)* (1982) i *Simetria* (1986), són novel·les que s'han entretingut a somoure els gorgs del triangle edípic i a narrar les complexes sinuositats del jo.

En altres peces de narrativa, Guillem Viladot optà per vies de sortida cap a l'heterodòxia, en riuades que semblen restes de postavanguardia i torrents amb vocació de marginalitat. Obres que ajuden a confirmar, en darrer terme, el perfil d'un autor versàtil i controvertit, provocador i polivalent. Ho podeu comprovar a *Una vegada hi havia un fideu molt llarg* (1975), a les narracions aplegades a *La llei de pedra i altres històries* (1979), també a la sorprenent *Memorial de Nona* (1983) o a l'insòlt *Ciudadà 000000000001* (1989). Amb *Joana*, aquesta novel·lística obrí un espai complementari: la capbussada dins les aigües del requisit històric. L'obra explica l'enigma de la filla dels Reis Catòlics, la reina boja de Castella. Tot i obrir un ramal que podria semblar nou, *Joana* no pot amagar l'estirp a la qual pertany: hi ha girs que recorden el món de *Ricard* i retalls que semblen sortits de *L'amo* o bé d'altres novel·les que enfilen triangles de consciència edípica i detalls de relació homosexual; temes transitats per la narrativa viladotiana.

Un món complex que s'ha quedat orfe i una referència singular que ha emmudit. Ens queda, però, una literatura que hauríem de tornar a llegir, i el cop de força d'aquest espai singular, *Lo Pardal*, monument i metàfora de l'energia viladotiana, estudi i museu viu, centre d'art alternatiu i taller al servei d'una nova manera d'entendre la creació.

Isidor Cònsul